C/2025/766

11.2.2025

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén

Sektorspecifik industripolitik till stöd för större strategiskt oberoende

(yttrande på eget initiativ)

(C/2025/766)

Föredragande: **Alain COHEUR**

Medföredragande: **Antonello PEZZINI**

Rådgivare	Giannino BERNABEI (för medföredraganden, Kat. 1)
Beslut av plenarförsamlingen	18.1.2024
Rättslig grund	Artikel 52.2 i arbetsordningen
Ansvarig sektion	Rådgivande utskottet för industriell omvandling
Antagande av sektionen	5.11.2024
Antagande vid plenarsessionen	4.12.2024
Plenarsession nr	592
Resultat av omröstningen (för/emot/nedlagda röster)	189/3/3

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Liksom i sina tidigare yttranden betonar Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK) att det finns gemensamma risker inom industrisektorer som sinsemellan är mycket olika. Insatserna mot risker kan ofta vara desamma, men de bör vara riktade. EESK uppmanar kommissionen att skyndsamt genomföra nya sektorsvisa industripolitiska analyser och bedömningar av framtidsutsikter genom framsynsövningar med målet att återuppnå en starkare konkurrensposition globalt.

1.2 Kommittén vill att kommissionen snabbt genomför riktade åtgärder för att stödja en rad olika strategiska sektorer såsom den kemiska industrin och därmed sammanhängande verksamheter, metallindustrin och cybersäkerhet.

1.3 Enligt EESK:s förmenande måste framväxten av en stark europeisk inre marknad medföra större autonomi från externa beroenden i leverans-, process- och produktkedjorna och innebära att inre marknadens 450 miljoner konsumenter styrs mot europeiska produkter genom att man fastställer standarder för hållbarhet, cirkularitet och koldioxidavtryck, så att den inre marknaden ytterligare kan stärka sin legitimitet.

1.4 För att motverka den industriella nedgången anser kommittén att företag behöver tillträde till banker som stöder en industripolitik förankrad i våra lokalsamhällen, tillgång till alltmer kvalificerade arbetstagare och kontakter med akademiska centrum som främjar innovation och forskning med inriktning på nya arbetstillfällen i framtiden.

1.5 När det gäller den kemiska sektorn betonar EESK behovet av att öka partnerskapen för att stimulera innovation och investeringar, flytta hem den kemiska industrin och förlägga beslutscentrum till EU, standardisera kvalitetsnormerna för sorterat/förbehandlat plastavfall och inrätta en enda och öppen andrahandsmarknad för att säkerställa en kontinuerlig försörjning av plastavfall för driften av kemiska återvinningsanläggningar.

1.6 När det gäller cybersäkerhet rekommenderar kommittén, mot bakgrund av hoten, att det införs utökad och fortlöpande tillsyn samt att förebyggande program för tekniskt bistånd utarbetas och görs tillgängliga för alla företag.

1.7 EESK anser att en ytterligare tillbakagång i metallindustrin är oacceptabel, eftersom detta riskerar att allvarligt undergräva vårt strategiska oberoende, alla våra industrisektorer (järnvägs-, kärnkrafts-, sjöfarts-, rymd-, fordons- och försvarsindustrin m.fl.) och följaktligen vår industriella framtid. Unionen behöver mer än någonsin införa en industriell giv för att stödja den gröna given och dess handlingsplan för den cirkulära ekonomin samt för att stärka industrialliansen inom metallindustrin genom viktiga projekt av gemensamt intresse och återindustrialisera en rad åsidosatta områden för att återskapa högkvalitativa arbetstillfällen i lokalsamhället.

2. **Allmänna kommentarer**

2.1 De ständiga kriserna har lett till större medvetenhet i Europa om behovet av att ta itu med strategiska beroenden och strukturella svagheter. Strategiskt oberoende kan endast uppnås om primära och strategiska industrier, inbegripet sådana som kräver stora mängder energi och vatten, stannar kvar och investerar i Europa.

2.2 Det står klart att de globaliserade nätverkens otillförlitlighet och nödvändigheten att bättre säkra leveranskedjor är ett ekonomiskt och operativt behov. Försämringen av det geopolitiska och säkerhetsrelaterade läget, liksom de åtgärder som vidtagits av vissa tredjeländer, har utöver massiva produktionssubventioner som snedvrider handeln och leder till illojal konkurrens skapat förutsättningar för monopolliknande situationer när det gäller råvaror.

2.3 Mer än någonsin tidigare tenderar konsumenterna att välja hälsosamma, hållbara och lokala produkter med högre krav på närhet och spårbarhet, vilket också talar för en omlokalisering av produktionen till Europa. Våra industrisektorer spelar en viktig roll i omställningen av ekonomin.

2.4 I detta initiativyttrande framhålls hur viktiga vissa sektorer är för att uppnå strategiskt oberoende och hur den sektorsspecifika industripolitiken kan stödja dem. Ett flertal sektorer är avgörande för vårt oberoende. För att komplettera visionen i yttrandet ”Mot ett mer resilient, hållbart och konkurrenskraftigt Europa” ([1]) har valet här fallit på kemikalie-, cybersäkerhets- och metallsektorerna, mot bakgrund av den övergripande strategi som fastställdes i Versailles och Granada, och som sedan diskuterades ånyo i samband med Antwerpenförklaringen av den 4 mars 2024 ([2]).

2.5 Våra sektorsspecifika industristrategier måste ses över i en handlingsplan för industrin med målet att ta itu med alla omställningar och de utmaningar som detta medför. För våra industrier är de viktigaste förutsättningarna

— att säkra tillgången till kritiska råvaror ([3]),

— att bedriva företag på ett koldioxidsnålt och vattenresilient sätt ([4]) i syfte att hantera kopplingen mellan energi, vatten och kritiska råvaror,

— att integrera framstegen i samband med digitalisering ([5]),

— att få tillgång till finansiella resurser, och

— att få tillgång till kompetent arbetskraft samt fortbildnings- och omskolningsprogram, med särskild uppmärksamhet på små och medelstora företag, framför allt genom att införa en färdplan för den mänskliga och sociala dimensionen ([6]).

([1]) EUT C, C/2024/4062, 12.7.2024, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2024/4062/oj.
([2]) https://cms.antwerp-declaration.eu/uploads/declaration.pdf.
([3]) EUT C 349, 29.9.2023, s. 142.
([4]) EUT C, C/2024/4062, 12.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4062/oj, och EESK:s yttrande, EUT C, C/2024/4659, 9.8.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4659/oj.
([5]) EUT C, C/2024/4062, 12.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4062/oj.
([6]) EUT C, C/2024/4659, 9.8.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4659/oj.

2.6 För att bevara företagens konkurrenskraft i ett sammanhang där de inte nödvändigtvis konkurrerar på lika villkor med konkurrenterna måste den inre marknaden vitaliseras, såsom föreslås i Letta- och Draghirapporterna. Spetsforskning och innovation måste främjas inom sektorer som artificiell intelligens (AI), kvantteknik, bioteknik, avancerade material och nettonollteknik. Leverans- och transportkedjorna måste förbättras, samtidigt som tillgången till krediter underlättas.

2.7 Dessa enorma utmaningar sammanfaller med att företagen står inför den allvarligaste ekonomiska nedgången på ett årtionde med minskad efterfrågan, ökade produktionskostnader och omlokalisering av investeringar till andra regioner. Företagen behöver mer än någonsin tydlighet, förutsägbarhet och förtroende för unionen och dess industripolitik.

2.8 Som föregångare när det handlar om klimatåtgärder skulle våra företag, även de som är verksamma inom strategiska sektorer, kunna drabbas av konkurrensnackdelar på grund av strängare miljöstandarder än de som gäller för aktörer på andra håll i världen. För att komma till rätta med detta skulle industrierna kunna göras jämställda med konkurrenterna genom att politiska åtgärder vidtas med målet att minska risken för koldioxidläckage, samtidigt som vi banar väg för industriellt tekniskt ledarskap.

2.9 Övergången till en hållbar ekonomi ger EU möjlighet att bli ledande inom framväxande sektorer för ren teknik, vilket även kan bli en pådrivande kraft för moderniseringen av industrin i unionen. Två exempel på tillfällen som yppar sig är tekniskt ledarskap inom förnybar och vatteneffektiv energi och genomförandet av en mer cirkulär ekonomi.

3. **Resilienta och konkurrenskraftiga industrisektorer**

3.1 Industrisektorernas utmaningar är följande:

— Att anpassa sin förmåga att ta till sig nya konkurrenskrav och uppnå högre resiliens.

— Att absorbera chocker och reagera flexibelt på förändrade marknadskrav.

— Att befästa sin inriktning genom att gå längre än enbart kostnadskriterierna för att ta vederbörlig hänsyn till dimensionerna tjänster och kvalitet, miljöskydd och bevarande av mänskliga resurser (arbetstillfällen av god kvalitet).

— Att förbättra energi- och materialanvändningen och samtidigt optimera konkurrenskraften på de globala marknaderna.

— Att upprätthålla en hög investeringsnivå i teknisk innovation.

— Att få enklare tillgång till europeiskt och nationellt riskkapital.

3.2 För att uppnå detta behöver företagen tillgång till finansieringsinstitutioner som stöder den europeiska industripolitiken. Finansiering från den privata sektorn och från banker kommer att vara avgörande. Trots den höga skuldsättnings- och inflationsnivån, som begränsar den offentliga sektorns manöverutrymme, måste den fortsätta att spela en nyckelroll när det gäller tillgång till finansiering, men även resurser från den privata sektorn bör användas för att kanalisera hushållens sparande – när så är lämpligt – till mer lönsamma finansiella tillgångar.

3.3 Faciliteten för återhämtning och resiliens samt struktur- och regionalfonderna bör inriktas på att så snart som möjligt integrera och bygga upp europeisk infrastruktur för energi och digital energi samt avskiljning, användning, lagring och återvinning av koldioxid, eftersom det är fråga om viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse. De gränsöverskridande transporterna måste bli smidigare, transeuropeiska nät måste utvecklas och hinder för tillstånd för projekt för industriell omvandling måste undanröjas.

3.4 De pågående omvandlingarna kommer också att kräva ett betydande antal allt mer kvalificerade arbetstagare. Den kvalificerade arbetskraften inom förnybar och digitaliserad energi i EU är dock fåtalig, rörlighetsgraden är ibland låg och arbetsgivarna måste allt oftare tampas med konkurrens från närliggande verksamhetssektorer. Denna brist på arbetskraft förväntas bli värre, oavsett om det handlar om arbetare eller chefer. Samtidigt medför framväxten av AI möjligheter och utmaningar som fortfarande är svåra att överskåda, eftersom AI kan bli bättre än människan på uppgifter såsom datainsamling och dataanalys. eller rentav i fråga om utformning. Detta är en ny industriell revolution som föranleder sådan ny kultur och kompetens som krävs inom nya, högkvalificerade arbetstillfällen.

3.5 Genom att sammanställa de behov som uppstår på sektorsnivå växer en samlad bild av kompetensbehoven fram, med beaktande av förskjutningen av ålderspyramiden samt inträde och utträde på arbetsmarknaden.

3.6 Kommissionen måste genomföra välgrundade studier i detta sammanhang. När så är lämpligt skulle sociala insatser kunna göras för att omställningarna ska bli framgångsrika, i syfte att optimera positiva omvandlingar och minimera störningar i samhället. Samtidigt måste spetsprogram utformas för att erhålla kvalificerad arbetskraft.

3.7 Ökad global konkurrens på grund av framväxten av nya ekonomier erbjuder möjligheter att ytterligare utnyttja potentialen hos EU:s inre marknad, smart specialisering och breddning av konnektiviteten och de globala värdekedjorna, men den åtföljs dock av en ökad risk för att ekonomiska beroenden används för geopolitiska ändamål och att det skapas mycket mäktiga globala monopol.

3.8 Detta kräver att resiliensen hos EU:s strategiska ekonomiska tillgångar stärks och att immateriella rättigheter och kritisk infrastruktur skyddas med målet att undvika styrning utifrån och återställa balansen i den ekonomiska makten, och därmed återfå kontrollen över stabila och säkra leveranskedjor. EU måste stärka sin förmåga att fastställa gemensamma ekonomiska mål och agera oberoende.

3.9 Samordnade diplomatiska insatser kommer att vara avgörande för att säkerställa att övergången till en hållbar ekonomi utgör en global insats. EU har mycket goda möjligheter att hävda och behålla sin ledande ställning inom klimatdiplomatin, förutsatt att unionen bibehåller sin roll som drivkraft för en hållbar omställning och stöder en ansvarsfull global rörelse för förändring.

4. **Sektorn för kemiska och hälsorelaterade produkter**

4.1 Den kemiska sektorn är en av de sektorer som är avgörande för strategiskt oberoende och som påverkas mest av tillbakagången på grund av avmattningen i den globala ekonomin, försvagningen av lokala avsättningsmöjligheter och minskad konkurrenskraft på grund av högre energi- och råvarupriser i Europa. Endast de kemiska branscher som har att göra med hälso- och sjukvård, särskilt läkemedel, har vidtagit åtgärder till följd av denna situation.

4.2 Den europeiska kemiska industrin måste gå i riktning mot klimatneutralitet. Den spelar en viktig roll när det gäller att hantera förändringar inom många industrisektorer. EU måste upprätthålla en balans mellan sina ambitioner på områdena miljö och konkurrenskraft, säkerställa att dess kemikalielagstiftning är effektiv och främjar innovation, och att dess strategi baseras på risker snarare än på omfattande produktförbud, när det är lämpligt med hjälp av modellen ”regulatorisk sandlåda”.

4.3 Kemisk återvinning är för närvarande inte tillräckligt utvecklad på grund av avsaknaden av en lämplig rättslig ram. Den fulla potentialen för kemisk återvinning bör utnyttjas genom innovationsåtgärder, lika villkor, materialåtervinningskedjor och tydliga lösningar för att ta tillvara använd plast som annars skulle exporteras, förbrännas, deponeras eller slängas.

4.4 Det behövs EU-regler för att stödja kemisk återvinning, som en kompletterande lösning till mekanisk återvinning, för att locka investeringar till denna teknik och hjälpa unionen att uppnå sina mål för återvunnet material. Massbalansmetoden är avgörande eftersom den i steg kan ersätta en procentandel av det (icke-förnybara) fossilbränsleinnehållet med produkter från cirkulära resurser.

4.5 För att säkerställa ökad kemisk återvinning och utnyttja detta fullt ut finns det ett behov av att agera i enlighet med vägledande principer såsom att

— öka det partnerskapsbaserade samarbetet för att främja innovation och investeringar, såsom alliansen för cirkulär plast,

— omlokalisera den kemiska industrin och placera centrum för beslutsfattande på europeisk mark,

— förenhetliga standarder för en transparent massbalansstrategi med kvalitetsnormer för sorterat/förbehandlat plastavfall, samtidigt som livscykelanalyser används för att mäta miljöpåverkan, och

— inrätta en enda och öppen andrahandsmarknad för att säkerställa kontinuerlig försörjning av plastavfall som används vid anläggningar för kemisk återvinning.

4.6 När det gäller hälsorelaterade produkter spelar bioteknik och biotillverkning en avgörande roll i den kemiska industrin och erbjuder många möjligheter att utveckla högpresterande hållbara produkter, samtidigt som det strategiska oberoendet stärks ([7]).

4.7 Hälso- och sjukvårdssektorn samt läkemedelssektorn bör uppmuntras, bland annat genom en ambitiös rättsakt om kritiska läkemedel, att ta itu med europeiska beroenden och stärka vårt oberoende, vår resiliens och vår innovations- och produktionsförmåga ([8]).

5. **Cybersäkerhetsområdet**

5.1 Sakernas internet för industrin är en viktig del av den fjärde industriella revolutionen (eller ”Industri 4.0”) och omfattar en lång rad koncept och tekniker såsom AI, molntjänster och förstärkt verklighet, som dock inte omfattas av tillräckligt skydd och fortfarande är svåra att bemästra.

5.2 På det digitala området, utöver prioriteringarna för standardisering av informations- och kommunikationstekniken på den digitala inre marknaden, innebär EU:s digitala strategi, EU-strategin för data och den europeiska AI-akten att standarder behöver antas för nästa generations teknik, och en standardiseringsstrategi har införts.

5.3 Vissa AI-tillämpningar kan utgöra ett hot mot medborgarnas rättigheter och demokratin, t.ex. i fråga om system för biometrisk kategorisering som använder sig av känsliga egenskaper, oriktad sökning av ansiktsbilder från internet och videoövervakningssekvenser för att skapa databaser för ansiktsigenkänning, känsloigenkänning på arbetsplatsen och vid utbildningsinstitutioner, social poängsättning eller AI-system som manipulerar mänskligt beteende. Alla dessa aspekter kräver ytterligare och fortlöpande coachning.

5.4 På cybersäkerhetsområdet står EU inför växande risker och komplexa hot. För att ta itu med den rådande fragmenteringen och främja ett fördjupat samarbete mellan medlemsstaterna är det viktigt att utveckla samordningen och att utbyta information om attacker mot medlemsstaterna, trots att information som rör nationell säkerhet är känslig.

5.5 Medlemsstaterna måste göra en fortgående riskbedömning av europeiska kommunikationsinfrastrukturer och kommunikationsnät. Många hot mot kommunikationsnätverk och kommunikationsinfrastruktur måste identifieras, såsom minerade skadeprogram, utpressningsprogram, attacker mot leveranskedjor, fysiska angrepp, sabotage osv.

5.6 De ständiga förändringarna, anonymiteten och frånvaron av gränser i cyberrymden innebär både möjligheter och risker för informationssamhällets funktionssätt på individuell och statlig nivå samt över gränserna. Små och medelstora företag står inför allvarliga cybersäkerhetsrisker och it-angrepp är ofta ödesdigra för dem. Därför bör förebyggande program för tekniskt bistånd utformas och ställas till förfogande för alla företag.

([7]) EUT C, C/2024/6026, 23.10.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6026/oj.
([8]) EUT C, C/2024/1568, 5.3.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/1568/oj, och EUT C, C/2024/3387, 31.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/3387/oj.

6. **Metallindustrin**

6.1 Metallindustrins utmaningar underskattas och är inte enbart begränsade till stålutvinning. Metaller förekommer i själva verket i särskilda legeringar för flyg- och rymdfarkoster, elektronik, byggnader, bilar, höghastighetståg, kärnkraft, för att inte tala om dess dagliga användning (aluminiumburkar, bärbara datorer osv.).

6.2 Vad gäller stålsektorn är många beslutscentrum tyvärr inte längre belägna i Europa, utan till exempel i Indien, medan spetsforskningen fortfarande är väletablerad i Europa. Det geografiska och upplevda avståndet mellan besluts-, tillverknings- och forskningscentrum leder ofta till förlust av kompetens.

6.3 Spridningseffekterna är betydande. Insatserna vid universiteten minskar till följd av borttagandet av metallurgi från läroplanerna, vilket medför att utbildningen avmattas, industridisciplinernas attraktionskraft minskar, unga forskare och ingenjörer saknas, arbetstillfällena blir färre, lönerna sjunker, yrket förlorar sin attraktionskraft och sektorn kollapsar, samtidigt som behoven kvarstår och fortsätter att växa kraftigt.

6.4 EESK anser att en ytterligare tillbakagång i metallindustrin är oacceptabel, eftersom detta riskerar att allvarligt undergräva vårt strategiska oberoende, alla våra industrisektorer (järnvägs-, kärnkrafts-, sjöfarts-, rymd-, fordons- och försvarsindustrin m.fl.) och följaktligen vår industriella framtid.

6.5 Kommittén konstaterar att den nya industristrategin från 2020 lade grunden för industripolitiken, men omkring fem år senare är de många sårbarheter som konstaterades vid detta tillfälle fortfarande aktuella och de strukturella åtgärderna släpar efter. Unionen behöver mer än någonsin införa en industriell giv för att stödja den gröna given och dess handlingsplan för den cirkulära ekonomin samt för att stärka industriallianserna inom metallindustrin genom viktiga projekt av gemensamt intresse och återindustrialisera en rad åsidosatta områden för att återskapa högkvalitativa arbetstillfällen i lokalsamhället.

6.6 För att förbättra utsikterna för europeiska strategiska sektorer är det också viktigt att styra de 450 miljoner konsumenterna mot europeiska produkter genom att fastställa standarder för hållbarhet, cirkularitet och koldioxidavtryck, så att den inre marknaden ytterligare kan stärka sin legitimitet.

Bryssel den 4 december 2024.

Oliver RÖPKE

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs ordförande